

ΜΗΝΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΕΚΡΟΥ ΑΝΘΙΑ

ΑΦΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ

ΩΣ ΠΟΙΗΤΗΣ, αισθάνομαι την ανάγκη να μιλήσω πάνω στην έκταφη της απόφασεως της 'Ι. Συνόδου για τὸ βιβλίον μου «ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑ», ἀπ' ἀφορμὴ τὴν πίεση, ποὺ ἔχει ἐξασκήσει μιὰ 'Οργάνωση ἀπάνω στὸν Σεβ. Τοποτηρητὴ τοῦ 'Αρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου κ. κ. Λεόντιο, καλώντας τὸν νὰ καθορίσει τὴν στάση του ἔναντι τοῦ Κομμουνισμοῦ πρὶν πάρει αὐτὴ τελικὴ ἀπόφαση γιὰ τὴ συμμετοχὴ τῆς στὴν πραγματοποίησιν τῆς 'Εθνικῆς 'Ενότητας.

Ὁ Τοποτηρητὴς, πολὺ σωστὰ ξεχώρισε τὰ πράγματα. Ὁ τότε ἀφορισμὸς μου δὲν ἦταν γιὰ τὴν κομμουνιστικὴ ἰδεολογία μου, ἀλλὰ γιὰ τὸ ποιητικὸ ἐκεῖνο ἔργο μου, ποὺ ἡ 'Ι. Σύνοδος τὸ ἔκρινε ὡς 'Εκκλησιαστικὴ 'Αρχὴ ἀπὸ θρησκευτικὴ ἀποψη. Ὡς 'Εθναρχία, ἐξ ἄλλου, ἡ ἀνώτατη 'Εκκλησιαστικὴ 'Αρχὴ δὲν εἶχε τίποτε νὰ κάνει μὲ τὴ «Δευτέρα Παρουσία» μου, γι' αὐτὸ δὲν τὴ συσχέτισε καθόλου μὲ τὸ ἔθνικόν μας ζήτημα.

Ξαίρω καλὰ, πὼς μὲς τὴν 'Ι. Σύνοδο ἔχει ἐκθειασθεῖ αὐτό μου τὸ βιβλίον ἀπὸ τὸν μ. Μητροπολίτη Κιτίου ὡς ἔργο Τέχνης. Καὶ εἶχε παρουσιασθεῖ ἡ ἀποψη, πὼς ἦταν ἀναχρονιστικὴ ἡ λήψις μέτρων ἔναντιον ἑνὸς ποιητῆ, ποὺ ὡς ἐλευθεροσῆν ἄνθρωπος ἐμπνεύσθηκε καὶ ἔγραψε ἕνα ποίημα μὲ καλλιτεχνικὰ ἀξιώσεις. Ὑποστηρίχθηκε, μάλιστα

ΣΗΜ.—Σχετικὰ μὲ τὴ μετατροπὴ τῆς «Σπίθας» σὲ μηνιαία, κοινὰ εἶπε στὴν τελευταία σελίδα.

πώς αρκετές απ' τις σελίδες του, που αναφέρονται στην καταπίεση των άδικημένων και την έκμετάλλευσή τους από τους πλουσίους, έχουνε βάση χριστιανική, και διαβαστήκανε αποσπάσματα, που θα τὰ υπέγραφα κ' ένας ειλικρινής γνώστης του βαθύτερου Χριστιανικού πνεύματος. 'Ο Πρόκοπης Παπαλοΐζου, ο ένας απ' τους άλλους δυό, που είχανε κληθεί για ν' απολογηθούν, είχε υποστηρίξει αυτή την άποψη στη «Λαϊκή», δημοσιεύοντας στίχους απ' τή «^ευτέρα Παρουσία» μου. άρκετούς νά διαφωτίσουν τόν καθένα άπάνω στο βαθύτερο περιεχόμενο του έργου μου.

Μά ήταν τέτια ή εποχή—ή εποχή του 1931—που δέν μπορούσε νά επικρατήσει ή φιλελεύθερη κρίση και νά γίνει ή άπαραίτητη έμβάθυνση σ' αυτό μου τό βιβλίο, που και άστοι μεγάλοι κριτικοί—όπως ο Λουΐ Ρουσσέλ—δέν τό κοιτάζανε με τό φακό της άρτηριοσκληρώσης, ούτε ως έργο άντιθρησκευτικό, αλλά ως ποιήμα «μεγάλης πνοής» με κοινωνικό, έπαναστατικό περιεχόμενο.

Δέν άνακινώ τώρα τό ζήτημα. 'Η 'Ιστορία θά κρίνει την καταδικαστική εκείνη άπόφαση της 'Ι. Συνόδου. 'Η μόνη άπολογία, που πρόβαλα στον Μητροπολίτη Πάφου, όταν με κάλεσε ποίν από τή δίκη, ήταν πως δέν άνεγνώριζα στην 'Εκκλησία τό δικαίωμα νά επέμβει στην έλευθερία μου ως πνευματικό άνθρώπου και έκρινα ως καθάρα μεσαιωνική ένέργεια—ως ένέργεια «'Ιερής 'Εξέτασης»—τήν καταδίκη μιās ποιητικής δημιουργίας μου.

Δέχθηκα τόν άφορισμό ως προσωπική ύπόθεση, και όχι ως ύπόθεση που άφωρούσε την κομμουνιστικήν ιδεολογία μου. Κ' υπέγραφα, άργότερα, τό «λίβελλο πίστεως»,—που μου ζητήθηκε για τήν άρση του άφορισμού—πάλι ως άτομο, για καθάρα προσωπικούς λόγους, κι' όχι γιατί ως ποιητής άνεγνώρισα τό δικαίωμα στην 'Εκκλησία νά επέμβει στην έλεύθερη ποιητική έκδήλωσή μου. 'Ήταν, λοιπόν, προσωπικό τό ζήτημα της «Δευτέρας Παρουσίας». Και παρέμεινε τέτοιο μέχρι σήμερα. Κι' αν υποθέσουμε, πως δέν ήμου' κομμουνιστής, πάλι τὰ ίδια μέτρα θά παίρινε ή έκκλησία εναντίον μου.

Και έπειδή, άκριβώς, πρόκειται για μιá υπόθεση, που με άφωρούσε ως πρόσωπο κι' ως ποιητή, εξακολουθώ νά αισθάνωμαι τόν έαυτό μου τραυματισμένο από τὰ μεσαιωνικά βέλη εκείνου του καιρού και μειωμένη τήν καλλιτεχνική μου άξιοπρέπεια από τή μοιραία κι' άναγκαστική μου υποχώρηση στο νά δεχθώ ένα στίγμα σ' ένα από τὰ καλύτε-

ρά λογοτεχνικά έργα μου. Και εξακολουθώ ακόμη να πιστεύω—έπως δέν είχα ποτέ να τὸ πιστεύω—πὼς οἱ καλόγυροι παράνοησαν τὸ πνεῦμα τῆς «Δευτέρας Παρουσίας», τοῦ δέν εἶδεσαν τὸν Χριστιανικὸ Θεό, μὰ τὸν Θεὸ τῶν Καλογήρων, ὅπως τὸν καταντήσανε οἱ καλόγυροι, τὸν βλοσυρό, ἐκδικητικὸ καὶ τρομοκράτη, τὸν Θεὸ τῶν τύπων καὶ τῶν προλήψεων, τὸν Θεό, τοῦ «ἐν ὀνόματί» του οἱ ἰσχυροὶ ἐκμεταλλεύονται τὴ φτωχολογία, τὸν Θεὸ τῶν ἐμπόρων τῆς θρησκείας καὶ ὄχι τὸν Θεὸ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Ἀγάπης, τῆς Ἰσότητος, τῆς Ἀδελφωσύνης καὶ τῆς Δικαιοσύνης. Ἡ Ἀγάπη, ἡ Εἰρήνη, ἡ Δικαιοσύνη, ἡ Ἰσότης, ἡ Ἀδελφωσύνη, ἡ Ἐλευθερία ἡ ἀνώτερη ἠθικὴ ἀντίληψη τῆς ζωῆς, ἡ ἐκτίμηση τοῦ Ἀνθρώπου ὡς ἀνώτερου ὄντος καὶ ὄχι ὡς ζώου, προωρισμένου νὰ παίξει τὸ ρόλο ὑποζυγίου γιὰ νὰ βαστάζει ὅλα τὰ βάρη καὶ νὰ φυτοζωεῖ γιὰ νὰ θρέφει μερικοὺς κηφήνες, τὸ Φῶς καὶ ἡ Ἀλήθεια, εἶν' ἀκριβῶς τὰ ἰδανικὰ καὶ οἱ βασικὲς ἀρχές, τοῦ ζωντανέου τὸ ἔπος τῆς «Δευτέρας Παρουσίας».

Εἶχα καὶ ἔχω τὴ γνώμη, πὼς ὁ ἀφορισμὸς ἄξιζε σὲ ὅλους ἐκείνους τοῦ ἐκμεταλλεύονται τὸ Εὐαγγέλιο τῆς Ἀγάπης γιὰ νὰ θησαυρίζουν, νὰ ἀποκοιμίζουνε τὰ πλήθη, νὰ ἐμπορεῶνται ὡς συμπαλήδες, νὰ δροῦνε καὶ νὰ διαχειρίζονται μεγάλες περιουσίες ὡς τσιφλικάδες, ἐνῶ ὑπάρχουν χιλιάδες ἀκτιμήμονες στὸν τόπο μας, νὰ καταρρακώνουν—μὲ ἄλλα λόγια—τὴν ἔννοια τοῦ Θεοῦ ὅπως τὸν δέχεται καὶ τὸν κηρύττει τὸ εὐαγγέλιο. Ἀντίχριστοι ἐπίσης, κ' ἄξιοι τοῦ ἀφορισμοῦ, εἶν' ὅλοι οἱ θρησκοκάπηλοι χρυσοκάνθαροι, τοῦ νομίζουν ὅτι ξεφλοῦν μὲ τὰ θρησκευτικὰ τους καθήκοντα παίρνοντας τὴ θέση ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτρόπων, ἀνάβοντας κεριὰ καὶ κάνοντας φαρισσαϊκὲς μετάνοιες, ἐνῶ ἀπ' τὴν ἄλλη καταστρατηγοῦν κάθε ἀρχὴ τοῦ Εὐαγγελίου, κλέβοντας τὸν ξένο ἴδρωτα, ξεκληρίζοντας χιλιάδες οἰκογένειες, ἀτιμάζοντας τὰ φτωχοκόριτσα, ὑπονομεύοντας τὴν οἰκογένεια μὲ τὸν ἐκφυλισμὸ τους, καταδικάζοντας στὴν πείνα καὶ στὴ δυστυχία τὰ πλήθη τῶν ἐργαζομένων.

Ὅλοι αὐτοὶ ἐξανέστησαν ἐνάντια στὴ «Δευτέρα Παρουσία». Ἀλλὰ τὸ ἔργο αὐτὸ ἀνήκει πιά στὴν Ἱστορία Κ' ἢ Ἱστορία θὰ τὸ κρίνει ἀμερόληπτα καὶ θ' ἀπονείμει κάποτε τὴ Δικαιοσύνη.

Μὰ ὅποια κ' ἂν εἶναι ἡ ἔτυμηγορία τοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱστορίας, ἐπιμένω—καὶ ὑπογραμμίζω—πὼς τὸ ζήτημα τῆς «Δευτέρας Παρουσίας»—ἦταν καὶ εἶναι καθαρὰ π ρ ο σ ω π ι κ ἢ ὑ π ὀ θ ε σ η, τοῦ δέν σχετίζεται οὔτε μὲ τὸν κομμουνισμό, οὔτε μὲ τὸ ΑΚΕΛ, οὔτε καὶ μὲ κανένα ἄλλο ἐκτός ἀπὸ ἑμένα ὡς ποιητὴ καὶ ὡς ἄτομο.

Μονάχα άνθρωποι πού θέλουν νά θολώσουν τὰ νερὰ, μποροῦν νά κάνουν παρόμοιους συσχετισμούς. Κ' εἶναι εὐτύχημα καὶ πολὺ τιμητικὸ γιὰ τὸν Τοποτηρητὴ, πού ὡς ἐθνάρχης, κράτησε τὴ γνωστὴ θαρραλέα του στάση ἐναντι τοῦ Κομμουνισμοῦ καὶ τοῦ ΑΚΕΛ, ἐναντι ὧσων προσπαθοῦσαν νά ἐκμεταλλευσθοῦν τὸν ἀφορισμὸ μου, θεωρώντας τὸν ὡς ἀχίλλεια πτέρνα τῶν Κυπρίων κομμουνιστῶν καὶ τοῦ ΑΚΕΛ.

Ἄς ἐλπίσουμε, ὅτι μετὰ τὸ ξεκαθάρισμα κι' αὐτοῦ τοῦ ζητήματος, πού ἄστοχα ἔχει προβληθεῖ ἀπὸ ὠρισμένη Ὀργάνωση, ὅλοι θὰ ἀρθοῦν στὸ ὕψος τῶν περιστάσεων καὶ ὅλοι θὰ αἰσθανθοῦν τὸ μεγάλο βάρος τῆς εὐθύνης τῶν ἐναντι τῆς ἐθνικῆς μας ὑποθέσεως, ἐγκαταλείποντας τὴν ἀκαιρὴ κι' ὀλέθρια παρελθοντολογία κι' ἀρχίζοντας δ ο υ λ λ ἄ, δ ο υ λ ι ἄ, δ ο υ λ ι ἄ, κάτω ἀπ' τὴ σημαία τῆς Ἐθνικῆς Ἐνότητος.

16 τοῦ Νιόβρη 1943.

ΤΕΥΚΡΟΣ ΑΝΘΙΑΣ.

ΑΝΤΑΡΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

MANNA ΕΛΛΑΔΑ, ΜΑΤΩΜΕΝΗ !

ὑμῶς ἐπιβ. τ. τριῶν Τραγουδημένο ἀπὸ τὸν Κ. Καρασάνη. Γραφή: Τ. ΑΝΘΙΑ

(α' φράση): Μὴς τὰ υα-τά-μαν-ρα ντυ-μέ-νη καὶ πη-γυ-μέ-νη ἀπὸ τοὺς ἰχ-θροὺς σου
(β' φράση): θα-ριά θλι-μέ-νη προ-δο-μέ-νη ἀ-πό δι-ε-λοὺς προ-δο-τεῖς γιουὺς σου
στὸν ἀ-γῶ-να ὀ-λη-δο-μέ-νη Μάννα Ἑλλά-δα μα-τω-μέ-νη καὶ σὺν πρῶ-τῶν
τρι-ω-μέ-νη μά-χι-σαι γιὰ λι-τε-ριά Πει-νοῦν τὰ παι-διὰ σου εὐ-ψὸν μὲς-μαί
ἀ-χι-ριά - σου ἡ-ναὶ μάν-ρη συμ-φο-ραί - σου καὶ τὰ σί-δε-ρα θα-ριά

ΣΗΜ.—Τὰ ὑπόλοιπα τετράστιχα, πού ἔχουν δημοσιευθεῖ
στὸ 10ο τεύχος τῆς «Σπίθας», προσαρμύζονται ἀνά τρία
στὸ ἴδιο μουσικὸ κείμενο.

ΠΑΛΙ ΞΕΧΩΡΙΣΕ Ο ΛΑΟΣ!

Ο ΑΤΛΑΣ, πού σηκώνει στους ρωμαλέους του ώμους όλη τή Γῆ, εἶν' ὁ Λαός. Χωράει συζήτηση γι' αυτό; Ὅσοι ἀρνοῦνται τὸ λαϊκὸ πολιτισμὸ, πού ἀπορρέει ἀπὸ μιὰ ἐσωτερικὴ, ἀκατανίκητη δύναμη, ἀπὸ τὴν ἠθικὴ ὑπόσταση τοῦ Λαοῦ, πούναι ἀγνὸς στὸ βάθος κ' εἶναι ἀγνά ὅλα τὰ φρονήματα καὶ τὰ αἰσθήματά του, εἶναι τυφλοὶ ἢ «ἐξ ἐπαγγέλματος» ψεῦτες καὶ ἀγῦρτες.

Τ' ἀγνά του αἰσθήματα ἀποδείχνονται κάθε φορά, πού ἡ φωνὴ τοῦ καθήκοντος τὸν καλεῖ νὰ ἐκδηλωθεῖ μὲ ἔργα καὶ θυσίες. Τὸν πατριωτισμὸ του τὸν ἔχει ἐκφράσει ἔμπρακτα μὲ τὴ συμμετοχὴ τῶν παιδιῶν του —χιλιάδων ἐργατῶν καὶ ἀγροτῶν— στὸ συμμαχικὸ ἀγῶνα, πού ἕνας ἀπὸ τοὺς σκοποὺς του ἦταν κ' ἡ ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλλάδας. Ἔχει, ἐπίσης, ἐκδηλώσει τὸν πατριωτισμὸ του εἰσφέροντας ἀπὸ τὰ ὑστερήματά του στοὺς ἐθνικοὺς ἐράνους. Ἄν ἔλειπαν οἱ λαϊκὲς τάξεις, πού μὲ τὸν ὄβολό τους, μὲ τὰ δακτυλίδια καὶ τὴν ἐργασία τους στὸ μπλέξιμο μαλλίνων ρούχων γιὰ τοὺς ἥρωες τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου ἔχουν καλύψει τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Κυπριακῆς Ἑλληνικῆς προσφορᾶς στὴ μεγάλη μας πατρίδα, ἀσφαλῶς ἢ Ἑλληνικὴ Κύπρος θὰ ἦταν σήμερα σιγματισμένη, ἢ δὲν θὰ τολμοῦσε ν' ἀντίσει τὸ μεγαλεῖο τῆς ἡρωϊκῆς Ἑλλάδας, πούναι συνώνυμη μὲ τὴ Θυσία καὶ τὴ Δόξα, οὔτε καὶ νὰ πανηγυρίσει γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσή της.

Οἱ πλούσιοι—ὅπως συνήθως—στοὺς προηγούμενους ἐράνους ἔχονε δώσει μόνο ψίχουλα. Σάμπως ἢ Ἑλλάδα νὰ ἦτανε καμμιά ζητιάνια, πού—γιὰ νὰ τὴ ξεφορτωθοῦν—τῆς πέταξαν μερικὲς πεντάρες. Γιατὶ οἱ δεκάδες ὅσο κ' οἱ μερικὲς ἑκατοντάδες κτῶν λιρῶν, πού οἱ διάφοροι χρυσοκάνθαροι ἔχουν χαρίσει στὴν Ἑλλάδα καὶ—ἀλλήμονο!—πῆρανε πρώτη θέση στὶς «στήλες τῆς τιμῆς», ἀντιστοιχοῦνε μὲ πεντάρες, ὅταν ληφθεῖ ὑπ' ὄψη, πὼς ὁ λαὸς ὅταν δίνει ἕνα σελίνι τὸ κόβει ἀπ' τὸ ψωμί του, ἐνῶ ὁ πλούσιος τῶν 10 τῶν 20 τῶν 100 τῶν 200 καὶ τῶν 500 χιλιάδων λιρῶν ὅτι προσφέρει δὲν τοῦ στερεῖ τίποτε ἀπ' τὴν καλοζωὴ καὶ τὴ χτηνώδη εὐτυχία του.

Ἐλπίζαμε, πὼς στοὺς νέους ἐθνικοὺς ἐράνους αὐτοὶ οἱ κύριοι—ἔστω καὶ γιὰ τὸ «θεαθεῖναι»—θὰ ἀποκοῦσαν λίγο φιλότιμο καὶ, ἐπιτέλους, θὰ φαίνονταν λιγάκι γενναϊόδωροι. Μάταιη ἐλπίδα. Τίποτα δὲν τοὺς συγκινεῖ. Οὔτε ἡ πείνα, οὔτε ἡ φυματίωση, οὔτε ἡ φριχτὴ ἐξαθλίωση τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀκούσανε στὸ ραδιόφωνο—ἂν τοὺς ἔμεινε καιρὸς ἀπὸ τὸ χαρτοπαίγνιο καὶ τὶς διασκεδάσεις τους—πὼς; 400 χιλιάδες στὴν Ἑλλάδα ἔχουν πεθάνει ἀπὸ τὴν πείνα καὶ ἕνα ἑκατομμῦριο εἶναι φθισικοὶ. Μὰ ἀπ' τὸ παχύδερμο

κορμί τους και την παχύδερμη ψυχή τους φαίνεται πώς δὲν περνάει τίποτα.

Μάρτυρες ἀφευδέστατοι, οἱ ἀριθμοί. Ἄνθρωποι, ποὺ ἐπαγγέλλονται τοὺς πατριώτες, ἔχουνε δώσει μονο τὸ ἔ ν α π ε ν τ α κ ο σ ι ο σ τὸ ἀπ' τὴν περιουσία τους, κί ἄλλοι πολὺ λιγώτερα. Ἄλλοι μὲ περιουσία ἑκατὸν χιλιάδων λιρῶν τοῦλάχιστο, πρόσφεραν μοναχὰ 50 λίρες. Καὶ μιὰ κυρία μὲ ἀκίνητη καὶ κινητὴ περιουσία, ποὺ δὲν μπορῶ νὰ ξαίρω πόσο ζυγίζει, ἔδωσε μοναχὰ 30 λίρες.

Ἄλλη κυρία, ποὺ εἶχε τὴ ματαιοδοξία νὰ στήσει στὸ νεκροταφεῖο τὴν προτομὴ της γιὰ νὰ τὴν καμαρώνει πρὶν πεθάνει—ἀφοῦ νεκρὴ δὲν θ'ἄχε μάτια νὰ τὴ βλέπει—ἔδωσε στὴν Ἑλλάδα λιγώτερα ἀπ' ὅσα ξόδαψε γιὰ τὴν προτομὴ της. Τὸ ἴδιο θὰ μπορούσε νὰ λεχθεῖ καὶ γιὰ μιὰν ἄλλη κυρία, ποὺ ἐπίσης πρόσφερε λιγώτερα παρὰ γιὰ τὸ ἀγαλμὰ της.

Καὶ τί νὰ πῆ κανεῖς γιὰ τίς ἀγέλες τόσων «μαυραγοριτῶν», ποὺ πολλαπλασιάσανε τὴν περιουσία τους ἐκμεταλλευόμενοι τὸν πόλεμο, καὶ ὅμως ἔδωσαν γελοῖα ποσὰ στὸ δίσκο τῆς πατρίδας; Ἄγνοοῦνε τάχα, πὼς ἔχουν καὶ πραγματικὴ ὑποχρέωση ἀπέναντι τῆς φτωχῆς Ἑλλάδας, ποὺ μὲ τὴ μεγάλη της θυσία ἔσωσε τὸν κόσμο ἀπ' τὴν ὑποδούλωσή του στὸ φασισμό, καὶ τοὺς πλουσίους ἀπὸ τὴν ἀρπαγὴ τῶν χρημάτων τους ἢ τὴ χρεωκοπία τῆς ἀξίας τους;

Δυστυχῶς, καὶ στὴ σημερινὴ περίπτωσι, δὲν εἶδαμε γενναῖες χειρονομίες ἀνάμεσα στὶς τάξεις τῶν πλουσίων, κ' εἶναι κοροϊδία ὅ,τι πρόσφεραν. Ποιὸς ἀπ' αὐτοὺς φιλοτιμήθηκε νὰ θυσιάσει τὴ μισθὴ περιουσία του ἢ τὸ ἓνα τρίτο ἢ τὸ ἓνα πέμπτο; Κανεῖς!

Κί ὅμως θὰ σᾶς παρουσιάσω, γιὰ παράδειγμα, ἓνα ζεῦγος φτωχῶν βιοπαλαιστῶν, ποὺ διαθέσανε ὀλόκληρη τὴν περιουσία τους γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι ὁ ἐργάτης, ὁ ἄγνωστος καὶ ἄσημος ἐργάτης Χατζησταυρῆς ἀπὸ τὸν Ἅγιο Ἀμβρόσιο, καὶ ἡ γυναίκα του ἡ Κυριακοῦ. Αὐτοί, ἔβγλαν στὴ δημοκρασία, ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, 1 πούλαρι καὶ 1 κότα. Εἶναι ζήτημα ἂν ἀπ' τὴν πώληση καὶ τῶν δύο εἰσπράχθηκαν τρεῖς λίρες. Μὰ ἦ τ α ν ὀ λ η ἢ π ε ρ ι ο υ σ ῖ α τ ο υ ς. Καὶ τὴ χάρισανε στὴν πατρίδα. Τὶ ἀξίαν ἔχει—ἄς ποῦμε—πρὸς τὴν θυσίαν αὐτὴ οἱ 2000 λίρες τῆς Μητροπόλεως Κυρηναίας, ποὺ ἀκριβῶς ἐκείνη τὴν ἡμέρα στὸ ἴδιο χωριὸ ἔβγαξε στὴ δημοκρασία κτήματα μὲ ἀντιπρόσωπο τὸν κ. Πολύκαρπο;

Ἄλλὰ γιὰτί νὰ μακρογοροῦμε; Ἀρκεῖ νὰ σημειώσουμε μὲ τὰ παχύτερα γράμματα, κρῖνοντας τοὺς νέους ἐθνικοὺς ἐράνους, ὅτι:

ΠΑΛΙ ΞΕΧΩΡΙΣΕ Ο ΛΑΟΣ.

Προτείνω στὶς ἐφημερίδες νὰ ἀνοίξουν δυὸ στήλες: Ἡ πρώτη ποὺ θὰ δημοσιεύει τίς εἰσφορὰς τῆς φτωχολογίας νὰ ὀνομασθεῖ: «**Ἡ ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ**». Ἡ δευτέρα, ἢ τῶν πλουσίων μας, νὰ βαφτισθεῖ: «**ΣΤΗΛΗ ΚΟΡΟΪΔΙΑΣ ΚΑὶ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΥΝΕΙΔΗΣΙΑΣ**».

ΧΑΜΟΓΕΛΟ

Στην τύρβη τῆς ζωῆς ἓνα χαμόγελο
πόσο τὸ θέλω, πόσο τὸ ζητῶ.
Ἄγνὸ σὰν τῆς ιδέας τ' ἀχτιδοβόλημα,
θωπευτικὸ σὰ χάδι παιδικό.

Σταμάτησα πολὺ στὸ πανδαιμόνιο,
πού μὲς τῆ λάσπη ἐβύβισε τῆ γῆ.
Ὡς τὸ λαιμὸ τὸ τέλμα αὐτὸ μὲ τύλιξε,
μὰ ἡ λύση δὲν ὑπάρχει στῆ φυγῆ.

Θὰ μείνω. Τῆ μεγάλη ἀνησυχία μου
λὰ κλείσω δὲ μπορῶ σ' ἓνα κελί.
Τὸν Ἄνθρωπο ἀγαπῶ μ' ὅλη τῆ λάσπη του,
καὶ μιὰ κραυγὴ κοντὰ του μὲ καλεῖ.

Στὸ βάθος, τὸ φριχτὸ καὶ ἀνεξερεύνητο,
ἓνα λουλούδι ἀνθίζει ἐξωτικό.
Τὸ νιώθω, τ' ἀγκαλιάζ' ἡ φαντασία μου,
κι' ὅσο μὲ διώχνει, τόσο τὸ ζητῶ.

Κι' ἂν στῆς ζωῆς τὴν τύρβη ἓνα χαμόγελο,
θωπευτικὸ σὰ χάδι παιδικό,
φωτίζει τὴν ἀπέραντη ἀγωνία μου,
μὲ δακρυσμένα μάτια τὸ κοιτῶ.

Κ' εἶναι ἡ χαρὰ πολύφωνη στὸ δάκρυ μου,
κ' ἐλπίζω γιατί πάντα προσδοκῶ
σ' ὅλη τῆ γῆ ν' ἀνθίσει τὸ χαμόγελο,
τὸ γέλιο, σὰ λουλούδι ἐξωτικό.

(Ἄπο τὴν ἀνέκδοτη συλλογὴ «ΕΚ ΒΑΘΕΩΝ»,
πού κυκλοφορεῖ σύντομα).

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΤΟΥ «ΙΣΠΑΝΙΚΟΥ ΡΩΜΑΝΤΖΟΥ»

ΒΙΚΕΝΤΙΟΣ ΜΠΛΑΣΚΟ ΙΜΠΑΝΙΕΘ

[Στή θέση τοῦ «Καλλιτεχνικοῦ μαθήματος», δημοσιεύουμε τὸ παρακάτω ἄρθρο τοῦ κ. Νίκου Σ. Ν.κολαΐδη, πού πολὺ ἀσχολεῖται μὲ τὸ Θέατρο. Εἶναι, πραγματικά, ἀξιανάγνωστο].

Ἐπάρχουν μορφές πού ἄφησαν μὲ τὸ διάβα τους βαθιὰ ἀχνάρια στὴν Ἱστορία τοῦ τόπου τους, ἢ καὶ γενικά τῆς οἰκουμένης. Ἐπάρχουν συγγραφεῖς, πού θέλησαν νὰ κλείσουν μέσα στὶς σελίδες τοῦ ἔργου τους ὀλόκληρες κοσμοθεωρίες καὶ ἔτσι ἔμειναν καὶ αὐτοὶ αἰώνιοι, ὅπως αἰώνιες εἶναι κ' οἱ ἀλήθειες πού διακηρῦξαν. Μπορεῖ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ὁ Ἀννίβας, ὁ Ναπολέον, ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, νάχουνε συντελέσει στὴν ἀλλαγὴ τῆς πορείας τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου. Κι' ὁ Σαίξπηρ ὅμως κι' ὁ Γκαίτε κι' ὁ Ἴψεν κι' ὁ Θερβάντες, καὶ αὐτοὶ μὲ τὴ σειρά τους, ἔδωσαν νέα κατεύθυνση στὴν ἀνθρώπινη σκέψη, ἔχτισαν πρὸ γερὰ τὰ πνευματικὰ θεμέλια τῆς ἀνθρωπότητας καὶ μᾶς ἔμαθαν νὰ ἐνστερνιζόμεσθε ἓνα καινούργιο «πιστεύω». Ἐνα «πιστεύω» πού ξεπερνᾷ μέσα ἀπὸ τοὺς κόσμους τῆς Τέχνης καὶ πού ἔχει σὰν πλαίσιο τὴν Ὁμορφιά καὶ τὴν Ἀλήθεια.

Ἀναφέραμε πρὸ πάνω τὸν Θερβάντες, τὸν ἀθάνατο δημιουργὸ τοῦ ἱππότη τῆς ἐλλεινῆς μορφῆς, τοῦ Δὸν Κιχώτη. Ἰσπανὸς ὁ Θερβάντες, Ἰσπανὸς κι' ὁ Βικέντιος Μπλάσκο Ἰμπάνιεθ, «Ἰωακείμ Τιθέντα», ἓνα φωτεινὸ καὶ ὑπέροχο πνεῦμα κι' αὐτός».

Στὴ Βαλένθια τὸ 1867 γεννήθηκε ὁ Ἰμπάνιεθ.

Τὸ πρῶτο του ἐπάγγελμα ἦταν νὰ γίνεῖ ναυτικός. Ἐπειτα ἔγινε γραμματέας τοῦ μυθιστοριογράφου Μανουέλ Φερναντέθ. Εἶχε ὡς ἀσχολία του τὰ Νομικὰ καὶ κατώρθωσε νὰ πάρει τὸ δίπλωμα τοῦ Διδάκτορα τῆς Νομικῆς, χωρὶς νὰ πάψει καὶ τὴν ἐνεργὸ ἀνάμιξή του μὲ ὄλα τὰ ἐπαναστατικὰ στοιχεῖα τῆς Μαδρίτης.

Πῆγε στὸ Παρίσι, ἀλλὰ ξαναγύρισε στὴ Βαλένθια, γιὰ νὰ ἰδρύσει τὴ δημοκρατικὴ ἐφημερίδα «Λαός». Μὲ τὴν ἐφημερίδα του ἄρχισε νὰ χτυπᾷ ἀλύπητα τὴν Ἰσπανικὴ μοναρχία καὶ τὸν Βασιλιᾶ Ἀλφόνσο. Ταυτόχρονα, ἄρχισε νὰ καταπιάνεται καὶ μὲ τὴ Λογοτεχνία καὶ μᾶς ἔδωσε τὸ 1893 τοὺς «Μύθους τῆς Βαλένθιας». Ἀκολούθησαν τὰ μυθιστορήματά του «Μουδαὶς καὶ Ταρτάνα» τὸ 1894 «Λουλοῦδι τοῦ Μάη» τὸ 1895 καὶ «Οἱ καταραμένους χώρες» τὸ 1896, τὸ πρῶτο του ἀριστούργημα.

Ὁ Ἰμπάνιεθ ἦταν πνεῦμα ἀνήσυχο καὶ φύση ἀνυπό-

ταχτη. Ἡ κυβέρνησις τοῦ Ἀλφόνσου τὸν ἐβλεπε πάντα μὲ κακὸ μάτι, σχεδίαζε νὰ τὸν συλλάβει, μὰ τὸν φυγάδευσαν στὴν Ἰταλία συμπρατριῶτες του ψαράδες.

Μὲ τὸν πόλεμο τῆς Κούβας γύρισε πάλι στὴν πατρίδα του, κατῶρθωσε μάλιστα νὰ βγῆ καὶ βουλευτῆς τῆς γενέτειράς του.

Ἄρχισε νὰ καταπιάνεται πάλι μὲ τὸ μυθιστόρημα. Ἔργα του τῆς ἐποχῆς αὐτῆς εἶναι τὸ «Boue et Roscau» τὸ 1902, τὸ «Στὴ σκιά τῆς Μητροπόλεως», ἐπίσης τὸ 1902, «Ὁ Παρείσακτος» τὸ 1903, «Ἡ ὀρδὴ» τὸ 1905 καὶ «Ὁ ματωμένος στίβος» ἔπειτα.

Ὁ Ἰμπάνιεθ φεύγει ξανά ἀπ' τὴν Ἰσπανία, περιοδεύει στὶς χώρες τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς νότιας Ἀμερικῆς, γιὰ νὰ καταλήξει στὸ Παρίσι.

Μὲ τὴν ἔκρηξη τοῦ παγκόσμιου πολέμου ἔγινε θερμὸς προπαγανδιστῆς τῆς Γαλλίας καὶ ἐγκολπώθηκε τὴν ὑπόθεσιν τῶν συμμάχων. Κατὰ τὴ διάρκειαν τοῦ πολέμου ἔγραψε τὸ πολεμικὸ τρίπτυχο «Τέσσερις ἵππότες τῆς Ἀποκαλύψεως», «Mare posttrium» καὶ τοὺς «Ἐχθροὺς τῆς γυναικῆς».

Τὸ τελευταῖον μυθιστορημά του ἔχουν, κυρίως, ἱστορικὸ θέμα. Ὅπως «Ὁ Πάπας τῆς θάλασσης», «Στὰ πόδια τῆς Ἀφροδίτης» κ. ἄ.

Πέθανε ἐξόριστος στὸ Παρίσι τὸ 1928.

Ὁ Ἰμπάνιεθ μὲ τὰ πρῶτα του ἔργα παρουσιάζεται ὡς μαθητῆς τοῦ Ζολᾶ. Ὑστερα κατῶρθωσε ν' ἀποφύγει τὸ ζυγὸ τοῦ μεγάλου ρεαλιστῆ καὶ νὰ γίνῃ ὀλότελα προσωπικὸς καὶ πηγαῖος. Ἡ φτώχεια, ἡ μιζέρια, ἡ κακομοιρία, ἡ ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπ' τὸν ἄνθρωπον, εἶναι τὰ θέματα ποὺ τὸν ἐμπνέουν. Βαθὺς ἀνθρωπιστῆς, ζωγράφησε μὲ τὰ πιδ μαῦρα χρώματα τίς κοινωνικὰς ἀνισότητες κ' ὕψωσε τὴ φωνὴν του γιὰ ἓνα καλύτερον Αὔριον. Τὰ λίγα θεατρικὰ ἔργα ποὺ μᾶς ἄφησε, εἶναι κι' αὐτὰ κραυγὲς διαμαρτυρίας γιὰ τὴν ἀνηθικότητα τοῦ κοινωνικοῦ μας συστήματος. Οἱ ἥρωες τοῦ Ἰμπάνιεθ εἶναι ὅλοι τύποι ἀνθρώπων βασανισμένων, ἀνθρώπων ποὺ τοὺς πασύρει τὸ ρέμα τῆς ζωῆς, ποὺ θᾶθελαν νὰ ὑψωθοῦν κι' ὅμως λιμνάζουν στὰ κατακάθια. Τὸ ὕφος τοῦ μεγάλου αὐτοῦ λογοτέχνη εἶναι κι' αὐτὸ ζωηρὸ καὶ ἔντονον, ὅπως εἶναι ζωηρὸς κ' ὑποβλητικὸς καὶ οἱ πλοκεῖς τῶν ἔργων του, ποῦναι πάντα, σχεδόν, δραματικῆς.

Τὸ Κυπριακὸ κοινὸν ξαίρει τὸν Ἰμπάνιεθ ἀπὸ ἓνα του θεατρικὸ ἔργο μὲ τὸν τίτλον «Γιὰ τὴν ἀγάπην τῆς» ἢ «Ἰσπανικὸ ρωμάντζο», ποὺ τὸ ἀνέβασαν στὴ σκηνὴ διάφορες ὀργανώσεις τοῦ ἐργαζομένου λαοῦ.

(Λεμεσὸς)

ΝΙΚΟΣ Σ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

ΠΟΛΛΑ είναι τὰ πικρὰ τραγούδια, πού γραφτήκανε γιὰ τὴ ξενιτιά. Ἄλλὰ κανένα, ἀσφαλῶς, δὲν θὰ μπορούσε ν' ἀποδώσει τὸ δράμα τῶν ξενιτεμένων μας παιδιῶν, πού γύρισαν αὐτὲς τὶς μέρες στὸ πατρικὸ τους σπίτι. Γι' αὐτοὺς ἡ ξενιτιά δὲν ἦτανε τόσο βαριά, γιατί τὴν ἀντιστάθμιζε ἡ συναίσθηση, πὼς εἶχαν χωρισθεῖ ἀπὸ τοὺς δικούς των καὶ τὸν τόπο τους γιὰ νὰ ὑπηρετήσουν μιὰ ἄλλη πατρίδα, μεγάλη ὅσον ἡ γῆ, ἀέραντη σὰν τὸν οὐρανό. Κ' ὑπηρετήσανε πραγματικὰ ὅλο τὸν κόσμο, τὸ φιλελεύθερο καὶ πολιτισμένο κόσμο, σημιοφόροι τῆς Ἐλευθερίας καὶ ἀγωνιστὲς γιὰ μιὰ καλύτερη ζωὴ. Κι' ἀκόμα διαθέσανε τὰ νιάτα τους, τὴν ὕλική καὶ ψυχικὴ τους δύναμη, γιὰ τὴ μεγάλη πατρίδα τοῦ Φωτός, τὴν ἀθάνατη Ἑλλάδα μας, πού γνώρισε κ' αἰσθάνθηκε μὲ μητρικὴ ἀγαλλίαση τὰ βήματα τῶν Ἑλλήνων Κυπρίων στρατιωτῶν, σὲ κρίσιμότερες στιγμὲς τῆς, ὅταν ὤρμούσανε ἀκάθεκτες οἱ ναζικὲς ὀρδὲς ἀπάνω στὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὴ ἐπρόβαλλε τὴν πιὸ ἥρωϊκὴ ἀντίσταση μὰ ἦταν φυσικῶς ἀδύνατο μὲ τὶς μικρὲς δυνάμεις τῆς νὰ ἐξουδετερώσει τὴν ἀπάνιαστα μεγάλη ὕλική ὑπεροχὴ τους καὶ νὰ μὴν ὑποκύψει τελικὰ στὴ φασιστικὴ βία.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Κυπρίους στρατιῶτες πιασθῆκανε αἰχμάλωτοι στὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀπ' ἐκεῖ ὠδηγήθηκαν στὰ Γερμανικὰ «στρατόπεδα συγκεντρώσεως».

Ἄν ὅμως οἱ γενναῖοι μας αὐτοὶ δὲν ἔνωσαν τόσο βαριά τὴν ξενιτιά, ἔχουν περάσει χρόνους ἀλγεινοὺς μὲ τλαιπωρίες, δοκιμασίες, στερήσεις, ἀγωνίες, —ὡς αἰχμάλωτοι τῶν νέων βαρβάρων—δοκιμασίες, πού δὲν μπορούμε εἰσεῖς νὰ τὶς συλλάβουμε μὲ τὴ φαντασία μας, ὅσο εὐφάνταστοι καὶ ἂν εἴμαστε, τλαιπωρίες καὶ ἀγωνίες, πού μόνο ἐκεῖνοι ἔχουν τὴ δύναμη νὰ περιγράψουν.

Ἐρασημένοι μας γεβέντες,

ΜΙΑ ΜΕΡΑ, ἓνα πρωτὶ, ἓνα δειλινὸ ἢ κάποιο ἡλιοβασιλεμμα, σὰς ἀποσπούσε τὸ βιπόρι ἀπὸ τὸν τόπο σας καὶ σὰς μετέφερε στὸ Ἄγνωστο. Λευκὰ μαντήλια, μὲ δάκρυα ποτισμένα, σὰς ἀποχαιρετοῦσαν μὲ κρυφὸ καημό. Κ' ἐσεῖς, μένα χαμόγελο θλιμμένο κινούσατε τὰ χέρια, σὰ γλάροι πού κινοῦνε τὰ λευκὰ φτερά τους καθὼς ξανοίγονται στὸ πέλαγος, περήφανοι γιὰ τὴν ἀποστολὴ σας, αἰσιόδοξοι γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῶν δυνάμεων τοῦ Καλοῦ. ἀλλὰ μὲ κάποια ἀμφιβολία, φυσικὴ ἀμφιβολία, ἂν θὰ γυρνοῦσατε στὸ ἴδιο λιμάνι γιὰ νὰ ξαναχαρεῖτε τὸν ἥλιο τῆς πατρίδας σας. Πόσο ἀχόρταγα ἀτενίζατε τὴ θάλασσα, τὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ τὴ στεριά, ἀπ' ὅπου σὰς ἀπέσπασε

ἡ φωνὴ τοῦ καθήκοντος. Καὶ πόσο τρυφερὰ διαγραφόντανε στὴ μνήμη σας ἡ σιλουέττα τοῦ μικροῦ, τοῦ φτωχικοῦ σπιτιοῦ σας, ἡ ἀγια μορφὴ ἐνὸς πατέρα, μιᾶς μητέρας, τὰ λυπημένα πρόσωπα ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων.

ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΜΕΡΑ, ἕνα πρωΐ, ξαναδεθῆκατε μὲ τὸν ἀγαπημένο σας τὸν τόπο, ἀφοῦ γνωρίσατε τὸ Ἄγνωστο, κι' ἀφοῦ παρ' ὅλες σας τίς περιπέτειες, τοὺς κινδύνους καὶ τὰ μαρτύριά σας εἶχατε τὸ εὐτύχημα νὰ ἐπιζήσετε καὶ νὰ ριγῆσετε ἀπὸ χαρὰ ξαναπατώντας, μὲ δάκρυα χαρᾶς τὸ χῶμα τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας σας.

Ἄπὸ τὰ μύχια τῆς ψυχῆς της, σὰς ἀπευθύνει ὅλη ἡ Κύπρος τὸν ἐγκάρδιο χαιρετισμὸ της καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη της γιὰ τὴν τιμὴ, ποὺ τῆς δώσατε μὲ τὸν ἀγώνα, τὸν ἥρωισμό καὶ τὴ θυσία σας.

Θὰ σὰς ρωτήσουνε πολλοὶ «πῶς τὰ περάσατε».

Πέστε, λοιπόν, σὲ μερικοὺς ἠλίθιους, ποὺ κάποτε μὲ καρδιοχτύπι περιμένανε τὸν ἔρχομὸ τῶν Γερμανῶν, τὶ ἀκριβῶς σημαίνει φασισμὸς καὶ «νέα τάξη», τὶ θὰ πεῖ καὶ τὶ σημαίνει ναζικὴ θρησκεία, τὶ καθεστῶς κυριαρχεῖ στὴ Γερμανία, τὶ καθεστῶς ὠνειρευόντανε οἱ μερικοὶ ἠλίθιοι πεμπτοφαλαγγίτες ὀπαδοὶ τοῦ Χίτλερ.

Πέστε, λοιπόν, σὲ μερικοὺς φασίστες, ποὺ δυστυχῶς καὶ σήμερον ἐξακολουθοῦν νὰ παραπαίουν τραγουδιάντα: φασιστικὰ τραγούδια. τὶ θρηῆνοι, τὶ οἰμωγές, ἀκούονταν τριγύρω σας, ἐνῶ ἀναπνέατε τὸ διοξειδίου τῆς ναζικῆς, φασιστικῆς ἀτμόσφαιρας.

Πέστε, λοιπόν, σὲ ὅλους τοὺς Κυπρίους τὶ ὑποφέρατε καὶ πόσο μαρτυρήσατε κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία τῶν Γερμανῶν τοῦ Χίτλερ, γιὰ νὰ αἰσθανθοῦν τὴν ὑποχρέωση καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη πρὸς τοὺς συμμάχους, ποὺ χάριε στὴν αὐτοθυσία καὶ τὸν ἥρωισμό τους ἔσωσαν καὶ τὴν Κύπρο ἀπὸ τὴν ὑποδούλωση στοὺς νέους βαρβάρους, καθιστώντας προνομιοῦχο αὐτὸ τὸν τόπο στὴν πιδὸ θουελλῶδη ἐποχὴ ὅλου τοῦ κόσμου.

Κι' ἀκόμη: Πέστε καθαρὰ σ' ὅλο τὸ πλῆθος τῶν παχύδερων Κυπρίων, ποὺ ἔχουν μείνει ἀσυγκίνητοι ἀπὸ τὸν ἐπικὸ ἀγώνα τῆς φιλελεύθερης ἀνθρωπότητος καὶ τίποτα δὲν πρόσφεραν γι' αὐτὸν οὔτε σὶδὸ στίβο τῶν «μετόπισθεν» οὔτε σὶδὸ μέτωπο, πόσο ἀξίζει ἡ ἀκατάπαυτη ἐργασία—καὶ πιδὸ πολὺ ἡ θυσία αἵματος—γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῶν ἀρχῶν τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δικαιοσύνης σ' ὅλο τὸν κόσμον.

ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

ΝΥΧΤΕΡΙΝΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Ἡ ἀγραμματωσύνη κρατάει σὶδὸ σκοτάδι ἕνα μεγάλο ποσοστὸ τοῦ πληθυσμοῦ μας. Σκοτάδι καταστροφικὸ, ποὺ ἔπαιξε σὶδὸ παρελθὸν σημαντικὸ ρόλο γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ὑποδούλωση τῶν

ἀγροτῶν μας στοὺς διάφορους Σάββακ τῶν χωριῶν, καθὼς καὶ γιὰ τὴ διατήρησιν τῶν παλιῶν μεθόδων καλλιέργειας τῆς γῆς. Τὸ ἴδιο σκοτάδι ὑψώνεται σάν ἓνα ἀδιαπέραστο τεῖχος μεταξύ τῶν λαϊκῶν μαζῶν καὶ τῶν πνευματικῶν παραγόντων, ποῦ ζητοῦνε νὰ διοχετεύσουν καινούργιο φῶς στὰ μάτια τοῦ λαοῦ, καινούργιο αἷμα στὸν ὀργανισμό του.

Δὲ θέλω, φυσικά, νὰ πῶ πὼς ἡ λαϊκὴ μόρφωση εἶναι ἡ πανάκεια γιὰ τὴ σωτηρία μας. Κάθε ἄλλο : Θεωρῶ ὅμως τὴν πνευματικὴ προαγωγή τοῦ τόπου μας ὡς ἓνα βοηθητικὸ παράγοντα γιὰ τὴν καλυτέρευση τῆς τύχης του.

Καὶ πιστεύω, πὼς ὀφείλουμε νὰ καταπιαστοῦμε μὲ τὸ χτύχημα τῆς ἀγραμματισμοῦ.

Δὲν εἶναι ἀρκετὸ τὸ ὅτι σήμερα ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευση, γιὰ τὴ νέα γενιά, μπορεῖ νὰ γίνῃ κοινὸ κτῆμα. Ἔχουμε καὶ τίς προηγούμενες γενιές, ποῦ ἀριθμοῦν ἀνάμεσά τους πολλοὺς ἀγράμματους καὶ καθυστερημένους. Δὲν πρέπει νὰ τοὺς προσέξουμε κι' αὐτούς, ἀφοῦ ἀπάνω στοὺς σημερινοὺς ἀνθρώπους στηρίζεται ἡ βελτίωση τῆς σημερινῆς κατάστασης ;

Εἶναι φριχτὸ σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ, ποῦ γιὰ τὸ ξύπνημα τοῦ κόσμου χρησιμοποιοῦνται τόσα ἔντυπα, ὁ ἐργάτης, ὁ ἀγρότης, ὁ ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ νὰ μένει μακριὰ ἀπὸ τὸ φῶς, μόνο καὶ μόνο γιὰτὶ ἀδικήθηκε ἀπὸ τίς συνθήκες του. Δὲν εἶναι, βέβαια, εὐκόλο νὰ μεταβάλουμε τὸν ἀγράμματο σὲ ἐπιστήμονα ἢ, ἐπὶ τέλους, νὰ τοῦ δώσουμε μεγάλη γραμματικὴ μόρφωση. Μὰ θᾶναι ἀρκετὸ γι' αὐτὸν καὶ γιὰ τὴν κοινωνία σήμερα, νὰ τὸν καταστήσουμε ἱκανὸ νὰ διαβάζει καὶ νὰ γράφει, νὰ παρακολουθεῖ τὴ σύγχρονὴ κίνηση γιὰ τὴν ἀνύψωση τοῦ λαϊκοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου καὶ, ἐπομένως, νὰ εὐρύνει τὸν ὀρίζοντα τῆς σκέψης του, γιὰ νᾶναι σὲ θέσιν εὐκόλα νὰ προσδεχθεῖ καὶ ν' ἀφομοιώσει κάθε προσπάθεια γιὰ τὴ λαϊκὴ ἀφύπνιση.

Ἐξ ἄλλου, κι' ὅσοι ἀκόμα ξαίρουν λίγα γράμματα, ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ περισσότερὴ ἐκπαίδευση, γιὰ τοὺς ἴδιους λόγους ποῦ ἀναφέρουμε πρὶ πάντων. Αὐτὴ ἡ ἀνάγκη γίνεται αἰσθητὴ σὲ ὄλους τοὺς μισογραμματισμένους, ποῦ διαβάζουνε βιβλία ἢ ἀκούνε μιὰ ὀμιλία ἢ παρακολουθοῦν διάφορα πολιτικὰ καὶ ἐπαγγελματικὰ, μαθήματα μὰ δυσκολεύονται νὰ κατανοήσουν ὀλοκληρωτικὰ ὅ,τι διαβάζουν ἢ ἀκούνε. Μὲ τὴ δῖψα τῆς μάθησης ποῦ ἔχουν, θὰ μπορούσαν νὰ ἐξελιχθοῦν καὶ ν' ἀνεβοῦν στὴν κλίμακα τῆς μόρφωσης, ἂν ἐκπαιδεύονταν—ἔστω καὶ σὲ μεγάλη ἡλικία—σὲ εἰδικὰ σχολεῖα, ἰδρυμένα ξεπίτηδες γι' αὐτοὺς καὶ γιὰ τοὺς ἐντελῶς ἀγράμματους.

Κι' ἀφοῦ ὅλες οἱ πόλεις ἔχουν τίς λέσχες καὶ τίς συντε-

χνίες, δὲν θάταν δύσκολο νά δημιουργηθοῦν νυχτερινά σχολεῖα, ποῦ θά ἐπιστρατεύανε δασκάλους γιά τὸ σκοπὸ αὐτό. Εἶναι γνωστό, πὼς στοὺς ὀργανισμοὺς αὐτοὺς γίνεται μιὰ ἀξιόλογη μορφωτικὴ προσπάθεια. Ἄν συνεβάδιζε καὶ μὲ τὴν παροχὴ γραμματικῆς μορφώσεως, μὲ τὴν παρακολούθηση εἰδικῶν μαθημάτων, ἢ τέτλια προσπάθεια θά διευκολυνότανε ἀρκετὰ καὶ θά ἀπέδιδε πολὺ περισσότερα.

Τὸ ἴδιο μπορεῖ νά γίνει καὶ στὴν ὕπαιθρο. Στὸν ἀγροτικὸ μας κόσμο χρειάζεται ἀπαραίτητα ἡ ἀπόκτηση τῆς ἰκανότητος νά διαβάζει καὶ νά κατανοεῖ ἕτι διαβάζει, ὅπως χρειάζεται καὶ ἡ ἀπόκτηση ἐπιστημονικῶν γεωργικῶν γνώσεων, ποῦ θά τὸν κάνουν νά ἐπιδιώξει τὴν υιοθέτηση νέων μεθόδων τῆς καλλιεργείας τῆς γῆς, ἐνῶ ταυνόχρονα θά ἀγωνίζεται γιά τὴν καλυτέρευση τῶν οἰκονομικῶν του συνθηκῶν καὶ τὴν ἐξαχφάλιση ὅλων τῶν μέσων γιά τὴν αὐξηση καὶ τὴν ποιοτικὴ βελτίωση τῆς παραγωγῆς του.

Γιά τὸ χτύπημα τῆς ἀγραμματωσύνης καὶ τῆ γεωργικῆς μόρφωση τῶν χωρικῶν μας, χωρὶς ἀμφιβολία θά προσφέρανε μεγάλες ὑπηρεσίες τὰ νυχτερινά σχολεῖα. Κάθε χωριό, μπορεῖ νά ἀποκτήσει τὰ δικά του, ὅταν ὁ δάσκαλος ἢ δασκάλοι τῆς κοινότητος διαθέτουν μόνον μιὰ ὥρα τὸ βράδι ἀπ' τὴν ἀνάπαυσή τους.

Δηλαδή, εἶναι δυνατό νά δημιουργηθοῦν, στὰ νυχτερινά αὐτὰ σχολεῖα, διάφορες τάξεις, ὅπου οἱ ἐντελῶς ἀγράμματοι, μιὰ-δυὸ φορὲς τὴν ἐβδομάδα, νά διδάσκονται ἀνάγνωση καὶ γραφή, οἱ λίγο «γραμματισμένοι» νά μαθαίνουν περισσότερα, κ' οἱ πρὸ προχωρημένοι νά διδάσκονται ἀνώτερα μαθήματα, ἰδίως γέωργικά.

Μιὰ ὥρα κάθε βράδι, μπορεῖ νά τὴν διαθέσει ἕνας δάσκαλος, ὅσο βαρυφορτωμένος κι' ἂν εἶναι μὲ τίς ἐπαγγελματικές φροντίδες καὶ ἀγγαρεῖες του, γιά ἕνα τόσο μεγάλο κοινωνικὸ σκοπὸ. Καὶ εἶμαι βέβαιος πὼς πολλοὶ ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς μας θά θελήσουν νά φοιτοῦν στὰ νυχτερινά σχολεῖα.

**

Νομίζω πὼς ἔχω τὸ δικαίωμα νά ὑποστηρίξω τὴ βεβαιότητα αὐτῆ. Ἡ σχετικὴ μου πείρα μὲ δίδαξε πὼς δὲν εἶναι οὐτοπιστικὴ ἡ εἰσήγηση ποῦ κάνω. Ἀνοίγοντας νυχτερινὸ σχολεῖο σ' ἕνα χωριό, εἶδα νά συγκεντρώνονται κάθε βραδυὰ πάνω ἀπὸ τριάντα μεγάλοι μαθητές (ἀπὸ 16 χρονῶν ὠς 50) καὶ νά δείχνουν ἐξαιρετικὴ διάθεση γιά νά μορφωθοῦν.

Πιθανόν οἱ αἰώνιοι ἀντιδραστικοὶ σὲ κάθε προοδευτικὴ κίνηση, νά ξεμουτίσουν καὶ στὴν περίπτωση τοῦ νυχτερινοῦ σχο-

λείου. Μά καμμιά κοινωνική δράση δέν ἔμεινε χωρίς ἀντίδραση. Μὲ τὴ συστηματικὴ διαφώτιση καὶ προπαντὸς ἀφοῦ φανοῦν τὰ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα μιᾶς τέτιας ἐργασίας τὰ ἐχθρικά βέλη θά ἀτονήσουν καὶ θά κατορθωθεῖ νά στερεωθοῦν τὰ νυχτερινὰ σχολεῖα.

Πολλοὶ δασκάλοι, ἀπ' ὅ,τι ξαίρω, ἀδρανοῦν καὶ ἀναπτύσσουν κοινωνικὴν δράση, μὲ τὴ δικαιολογία ὅτι στὰ χωριὰ ὑπάρχουν διαιρέσεις καὶ δέν θέλουν ν' ἀναμιχθοῦν γιὰ νά μὴ χρωματισθοῦν.

Μά τὰ νυχτερινὰ σχολεῖα θά μπορούσαν νά περιλάβουν μαθητὲς ἀπ' ὄλους τοὺς συλλόγους καὶ τίς ὀργανώσεις. Κί' ἂν ὠρισμένοι ἀπ' αὐτούς, ἀπὸ εὐπάθεια κομματικὴ, δέν θάθελαν νά παρακολουθήσουν μὲ τοὺς ἄλλους τὰ μαθήματα, μῶλο ποῦ ὁ δάσκαλος θά ἔθετε τίς ὑπηρεσίες του στὴ διάθεση ὅλης τῆς κοινότητος, θά μπορούσε νά τραβήξει μπροστὰ μὲ δσοὺς θά ὑπεστήριζαν καὶ θά ἐγκολπώνουνταν τὸ νυχτερινὸ σχολεῖο. Τότε, κανεὶς δέν θάχε τὸ δικαίωμα νά τὸν κατηγορήσει ἢ νά τὸν παρεξηγήσει. Οἱ σύλλογοι κ' οἱ ὀργανώσεις τῶν χωριῶν θά ὠφελούσανε πολὺ τὰ μέλη τους, τὴν κοινότητα καὶ γενικά τὸν τόπο τους, ἂν ἀπευθύνονταν στοὺς δασκάλους των, παρακαλώντας τους νά ἀναλάβουν τὴ μεγάλη αὐτὴ ἀποστολὴ τῶν νυχτερινῶν σχολείων.

ΟΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΙ

«Η ΜΙΚΡΟΥΛΑ ΤΟΥ ΤΣΙΡΚΟΥΛΟΥ»

(19 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ)

Στὸ Θέατρο Παπαδοπούλου ὄλοι οἱ φίλοι τῶν μεγάλων συγκινήσεων, ποῦ μεταδίδει ἡ Τέχνη μὲ ὅσα μέσα διαθέτει, θά ὑποδεχθοῦν μὲ ἐνθουσιασμό τὸ νέο δραματικὸ φιλμ «Ἡ μικρούλα τοῦ Τσίρκουλου». Στρέφεται γύρω ἀπ' τὴ ζωὴ μιᾶς μικρῆς ὄρφανῆς, ποῦ παίζει στὸ τσίρκο γιὰ νά κερδίσει τὸ ψωμί της, καὶ συναρπάζει τὰ πλήθη μὲ τ' ἀκροβατικὰ της νοῦμερα. Ἐν' ἕνα ἔργο μὲ κοινωνικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ περιεχόμενο, ποῦ κράτει ἀδιάπλωτο τὸ ἐνδιαφέρον. Πρωταγωνιστοῦν: ὁ Λη Τρέϊου, ἡ Βιργινία Γουέλλε, κ. ἄ.

«ΘΕΙΕΣ ΜΕΛΩΔΙΕΣ»

Ἐνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἐκλεκτὰ μουσικὰ ἔργα προβάλλεται τὴν Κυριακὴν, 19 Νοεμβρίου, στὸ «Μαγικὸ Παλάτι» μὲ πρωταγωνιστὲς: τὸν Ἄλλαν Τζόουζ καὶ τὴ Γκλόρια Τζίν—δύο «ἀστέρια» τῆς Μουσικῆς Ὁθόνης—τὴ Τζέιν Φρέϊζυ, τὸν Ντόναλτ Ὁ Κόννορ κ. ἄ.

Πρόκειται γιὰ τὸ φιλμ «Θεῖες μελωδίες», ποῦ δέν ξεχωρίζει μοναχὰ γιὰ τὴ μουσικὴ του, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν σκηNIKὸ του πλοῦτο, γιὰ τὴ φαντασμαγορία καὶ τὴν ὑπόθεσή του. Ὅλα μὰζι προσφέρουνε τὴν καλλιτεχνικὴ συγκίνηση καὶ μεταρσιώνουν τὸ θεατὴ στοὺς κόσμους τῆς Τέχνης καὶ τῆς Ὠμορφιάς.

ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

ΣΠΟΡΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΚΑΠΟΙΟΙ παχύδερμοι, που κόπτοται για την 'Ελλάδα, απέφυγαν να πάνε στρατιώτες, με την κωμική δικαιολογία, πως ή πατρίδα τους χρειάζεται για επιβήτορες μετά την απελευθέρωσή της: δηλαδή για να διαιωνίσουν την 'Ελληνική φυλή, που εκατομμύρια άντρες της έχουν πεθάνει στα πεδία της τιμής ή απ' τὰ ναζικά έκτελεστικά αποσπάσματα ή απ' την πείνα και τη φυματίωση.

Μὰ τέτιο σπόρο δέν τόν χρειάζεται ή 'Ελλάδα. Πολύ περισσότερο γιατί από τους αδένες τέτιων φυγομάχων θάβγαιναν δειλοί, θραύδειλοι και κοῦροι ἄνθρωποι. Κ' οἱ 'Ελληνες εἶναι γεναῖοι, ντόμπροι και βαριοῖ στή σκέψη και στό αἶσθημα.

Ὅ,τι χρειάζεται ή Πατρίδα μας εἶναι σπόρος σιταριοῦ. Κ' εἶν' απ' αὐτόν που πρέπει να τῆς στείλουμε ὅσο μπορούμε περισσότερο, για να ἀρχίσει ή φυματική της γεωργία να θρέφει τούς φυματικούς, τούς πεινασμένους, και να ζωντανέψει το "Ἔθνος που τόσο ὑποφέρει απ' τόν ὑποσιτισμό.

Οἱ Γεωργοῖ μας ὀφείλουνε, λοιπόν, να ἀνταποκριθοῦν στή σχετική ἐπίσημη ἔκκληση πρόθυμα, γενναϊόδωρα και με ἀληθινή πατριωτική αὐταπάρνηση.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΧΟΛΗΔΟΧΩΝ ΚΥΣΤΕΩΝ

ΕΝΑ ΣΕΝΤΟΝΙ χάρτινο τὸ γέμισε απ τῆ μιὰ μεριά ὁ περίφημος Πολύκαρπος τῆς Μητροπόλεως Κερύνιας με κατακίτρινη χολή και δέν τόν ἔφτασε. Πέρασε κι απ' τὴν ἄλλη ὄψη τῆς «Παναγροτικής».

Κι' ἀφοῦ ἐκτόξευσε αὐτή του τὴ χολή πρὸς ὄλα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος—σκιαμαχώντας, σαλιαρίζοντας και παραπαίοντας μες τὰ πυκνότατα τυπογραφικά στοιχεῖα—στέφθηκε (γιατί ὄχι ;) κ' ἐναντιόν μου. Παραπονείται, πως «ἐξέβρισα» τούς ἱεροκῆρυκες και τούς θρησκευτικούς συλλόγους! Ὁχι, Πολύκαρπε! Δέν ὕβρισα κανένα, ἀλλὰ μαστίγωσα μερικὸ ὄχι ἱεροκῆρυκες και μερικὸ ὄχι θρησκοκάπηλους, που ἐκμεταλλεύονται τὸ Εὐαγγέλιο τῆς Ἀγάπης και χρησιμοποιοῦν τὸν ἄμβωνα ἢ τὰ θρησκευτικὰ ἰδρύματα για να ξεχύνουν τὴ

χολή τους και να ένοσπεύρουνε τό μίσοσ, δουλεύοντασ άντι-
χριστιανικά σάν καταχθόνιοι Βεελζεβούλ. Μαζί μ' αυτούσ
μαστίγωσα και σένα, ώσ πάτρωνα του Χριστοδουλιά. Γιατί
ζητάσ να διαστρεβλώσεισ τά γραφτά μου ;

"Ότι θαυμάζω στόν Πολύκαρπο είναι ή ποσότησ τήσ χολήσ
του. Είναι αδύνατο να χωρά τόσο φαρμάκι μόνο σέ μία
χοληδόχο κύστη. "Αν τόν ύποβάλουμε σέ άκτινοσκόπηση, θα
βρούμε ότι έχει ΔΕΚΑ (άριθ. 10) χοληδόχοσ κύστεισ!

ΚΑΙ ΚΑΤΙ ΝΟΣΤΙΜΟ

"Όταν έγώ, στίσ 12 του Νιόβρη, μιλούσα στόν "Αγίο 'Αμ-
βρόσιο για τήν 'Εθνική ένότητα, ό Πολύκαρποσ—τήν ίδια μέρα—
ξεπουλούσε κτήματα κ' έφερε άντιπερισπασμό με τη δημοπρασία.
Πήγε ό παπάσ να τόν καλέσει, αλλά τόν κράτησε κ' αυτόν, ό
κ. «ύπέρ-πατριώτησ»! Δέν είναι νόστιμο ; Δέν είναι τρομαρό ;

Η «ΣΠΙΘΑ», ΜΗΝΙΑΙΑ

ΓΙΑ ΤΕΧΝΙΚΟΥΣ λόγουσ, όι δυό δεκαπενθήμερεσ έκδόσεισ τήσ
«Σπίθασ» συγγωνεύονται σέ μία μηνιαία, δεκαεξασέλιδη, σέ σχήμα
«ΦΛΟΓΑΣ». Η νέα τιμή, που ώρίσθηκε—ΜΙΣΟ ΣΕΛΙΝΙ—είναι χαμηλή.
Μπορεί, ώσ τόσο, αυτό να χρησιμηύσει ώσ ριψοκίνδυνο παίραμα, που
θ' άποδείξει άν ή φθηνότερη έκδοση εύρύνει τόν κύκλο τών φίλων του
σοβαρού έντύπου.

Κ' ΟΙ ΟΡΟΙ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ τροποποιούνται άπ' αυτό τό
τεύχοσ : 'Ετήσια : 6 σελ. 'Εξάμηνη : 3 σελ.

Όι έγγραμμένοι άπ' τήν άρχή εξάμηνοι συνδρομητέσ, θ' άνανεώ-
σουν τή συνδρομή τουσ άποστέλλοντασ μόνο 3 σελ. για τό β' έξάμηνο,
που συμπληρώνεται ήδη μ' αυτό τό τεύχοσ. Και παρακαλούν»αι να
έμβάσουν τό ποσό, όσο τό δυνατό πιο σύντομα. Η συνδρομή δσων
πληρώσανε για ένα χρόνο, θα λήξει δυό μήνεσ άργότερα—δηλαδή μεσ
τόν 'Ιούλιο του 1945.

Γράμματα κ' έμβάσματα να στέλλονται ταχυδρομικάσ στή διεύ-
θυνση : ΤΕΥΚΡΟΝ ΑΝΘΙΑΝ—'Ακίνητα Μπενά—Λευκωσία.

ΤΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ Συγκρότημα του «ΝΕΟΥ ΛΥΡΙΚΟΥ»

συνεχίζει με μεγάλη έπιτυχία τίσ παραστάσεισ τήσ περί-
φημησ ΟΠΕΡΕΤΤΑΣ του ΧΑΤΖΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

"Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ,"

που χάλασε κόσμο στήν 'Αθήνα.

—"Ένα έργο με κοινωνικό περιεχόμενο.

—Μουσική, που μιλά σέ κάθε καρδιά, και συγκινεί
και τέρπει.

Κα Α. Διαμαντιν
Καθηγητή Π. Γυμν.
Ένδραυ